

СЕМАНТИКА ПАРАБОЛІЗМІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

У статті йдеться про реалізовані у німецькій мові біблійні параболи та їхні текстові модифікації, які ми потрактуємо параболізмами. Розкрито особливості семантики цих одиниць дослідження на матеріалі лексикографічних джерел та представлено поняття, які моделюються параболізмами в німецькій мові. Проводиться також розмежування між лінгвістичними категоріями «значення» та «смысл».

Ключові слова: парабола, біблійний, параболізм, значення, смысл, модифікація, поняття, образ, текст, слово, словник, моделювання.

Стаття посвячена реалізованим в німецькому мові біблійним параболом і їх текстовим модифікаціям, которые мы обозначаем «параболізмами». Раскрываются особенности семантики этих единиц исследования на материале лексикографических источников и предложено понятия, которые моделируются параболізмами в немецком языке. В статье также разграничиваются лингвистические категории «значение» и «смысл».

Ключевые слова: парабола, библийский, параболізм, значение, смысл, модифікация, понятие, образ, текст, словарь, моделирование.

This article provides biblical parables and their textual modifications, which we determine as «parabolizms» («parabolic expressions»). The semantics of these units has been revealed with a help of dictionaries. The notions were presented, which have been constructed with a help of parabolic expressions in German. The article provides the distinction between linguistic categories of «sense» and «meaning».

Key words: parable, biblical, parabolic expression, meaning, sense, modification, concept, image, text, dictionary, modeling.

Значення належить до найважливіших понять лінгвістики, які завжди знаходяться в центрі уваги мовознавців. Мовне значення, зокрема лексичне – це сукупність найрізноманітніших та найнеобхідніших концептуальних характеристик лексичної одиниці, які складають семантичну основу певного поняття [4, с. 52-56, 59-62]. З цієї характеристики випливає, що значення кожної лексичної одиниці безпосередньо співвідноситься з відповідною одиницею дійсності, воно відображає ті найважливіші якості та властивості, які об'єктивно притаманні предметам.

Серед багатьох лінгвістичних дискусій, присвячених значенню, є протиставлення «значення – смысл» [2, с. 15-23]. У вітчизняних працях поняття «значення» та «смыслу» здебільшого розмежовуються, але іноді вживаються синонімічно, що пояснюється їхньою взаємозамінністю у мовленні. Найчастіше під значенням розуміють вербалізований продукт відображення дійсності, пов'язаний із лексемою чи словосполученням, а під смыслом – загальна співвіднесеність і зв'язок усіх явищ, що відносяться до ситуації (пов'язані з висловлюванням/реченням та мовленнєвим актом/текстом) [3, с. 176]. Але, як писав М. Бахтін, смысл тексту не

можна звести до суми значень частин, які утворюють цей текст [1, с. 368-369], тому можна погодитись із Е. Сулейменовою [7, с. 144], на думку якої, ні категорія значення, ні категорія смыслу не можуть існувати окремо, а формуються та функціонують лише в єдності.

Об'єктом нашого дослідження є парабола – поетична фігура, відома з античних часів, що у перекладі з давньогрецької означає «поруч розташоване слово»: «парабола (від. гр. «para-ballein» – «кидати поруч; порівнювати») – інакомовлення, повчальна розповідь, притча» [12, с. 583]. У нашому дослідженні ми обмежились біблійними параболою, які мають універсальний характер і не є національно маркованими.

Використовуючи новий термін «параболізм» для позначення об'єкту дослідження, ми намагаємось окреслити межу використання мовного вираження, з одного боку, обмежившись лише найчастотнішими біблійними параболою, а з іншого, розширюючи діапазон дослідження їхньої семантики текстовими модифікаціями цих одиниць. У цьому полягає актуальність статті, оскільки досі вченими не акцентувалась увага на семасіологічних особливостях цих одиниць у комплексі.

Для встановлення значення біблійних парабол, які найчастіше зустрічаються на сторінках німецькомовної публіцистики, ми послуговувались спеціальними лексикографічними джерелами, які представляють різні напрямки дослідження притчі: 1) «Archäologisches Lexikon zur Bibel» [8]; 2) «Bibeltheologisches Wörterbuch» [9]; 3) «Biblisches Wörterbuch» [10]; 4) «Das grosse Bibellexikon» [11]; 5) «Einsichten über die Heilige Schrift» [15]; 6) «Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament» [16]; 6) «Handbuch zum Alten Testament. Biblisches Reallexikon» [19]; 7) «Herders neues Bibellexikon» [20]; 8) «Kleines Stuttgarter Bibel-Lexikon» [21]; 9) «Reclams Bibellexikon» [23]; 10) «Praktisches Bibellexikon» [22]; 11) «Sozialgeschichtliches Wörterbuch zur Bibel» [24]; 12) «Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament» [25]; 13) «Wörterbuch biblischer Bilder und Symbole» [26]; 14) «Wörterbuch zur Bibel» [27]; 15) «Wörterbuch zur biblischen Botschaft» [28]:

1. *Der barmherzige Samariter / Про милосердного самаритянина* (Evangelium nach Lukas 10:30-37, далі по тексту Luk): робити добро людям, незалежно від їхньої релігійної, національної та расової приналежності.

2. *Unkraut unter dem Weizen / Про бур'ян та пшеницю* (Evangelium nach Matthäus 13:24-30, далі по тексту Mat): важливо прийняти Боже слово та бути праведною людиною.

3. *Der verlorene Sohn / Про загубленого сина* (Luk 15:11-32). Ця парабола зображає, що: 1) усі люди можуть «жити з Богом»; 2) «Бог цього бажає»; 3) людина може не бажати цього; 3) у людей завжди є можливість повернутись до «життя з Богом».

4. *Die Schafe und die Böcke / Про овець та козлів* (Mat 25:31-46): якщо ми бачимо, як щось погане відбувається з іншою людиною, потрібно допомогти цій людині, виявляючи любов до ближнього на ділі.

5. *Der verborgene Schatz / Про схований на полі скарб* (Mat 13:44). У сучасній мові парабола використовується, щоб показати особливу важливість якоїсь справи для людини, заради чого вона готова йти на жертви.

6. *Das verlorene Schaf / Про загублену вівцю* (Luk 15:3-7).

Значення. Див. № 3

7. *Die zwei Kinder / Про двох дітей* (Mat 21:28-31): виявляти послух та смирення.

8. *Das Senfkorn / Про гірчичне зернятко* (Evangelium nach Markus 4:30-32, далі по тексту Mar): 1) важливо прийняти вчення про «Царство Небесне»; 2) необхідно робити все, щоб бути дійсно гідним «життя з Богом».

9. *Das Netz und die Fische / Про невід та рибу* (Mat 13:47-50): перед людьми відкрито дві можливості: робити добрі діла («жити з Богом») чи робити погані вчинки (відділити себе від «життя з Богом»).

10. *Der Sämann / Про сіяча* (Mat 13:3-8; Mar 4:3-8; Luk 8:5-8): не допустити припинення духовного росту та не втратити можливість «жити з Богом».

11. *Die kostbare Perle / Про коштовну перлину* (Mat 13:45, 46). Як і притча «Про схований на полі скарб» (Mat 13:44), ця парабола натякає на те, що люди можуть «жити з Богом» (знайти «дорогоцінну перлину» чи «схований на полі скарб») та що для людини мати духовні блага краще, ніж будь-що інше (всі матеріальні речі).

12. *Der Pharisäer und Steuereintnehmer / Про фарисея та збирача податків* (Luk 18:9-14).

Смисл цієї параболи: не звеличуватись над іншими.

13. *Der beharrliche Freund / Про наполегливого друга* (Luk 11:5-8): важливо молитись і не переставати робити це.

14. *Der unvernünftige Reiche / Про нерозсудливого багатія* (Luk 12:16-21): жадібність є поганою рисою, яка віддаляє від «життя з Богом».

15. *Der Sauerteig / Про закваску* (Mat 13:33): потрібно дотримуватись вірного учення Ісуса Христа про «Царство Небесне».

16. *Der unbarmherzige Sklave / Про немилосердного раба* (Mat 18:23-35): слід прощати проступки інших людей по відношенню до нас.

17. *Der reiche Mann und Lazarus / Про багатія та Лазара* (Luk 16:19-31): не можна ставитись зверхньо до людей, які займають нижче становище у суспільстві.

18. *Der ungerechte Verwalter / Про неправедного управителя* (Luk 16:1-8): потрібно виявляти передбачливість, робити іншим добро, прагнути миру з людьми, тому що згодом, завдяки цьому, матимемо дружбу з ними та їх підтримку.

19. *Die beiden Schuldner / Про двох боржників* (Luk 7:41-43): не засуджувати інших людей за їхні вчинки, не знаючи їхніх мотивів та ситуації у цілому.

20. *Die Talente / Про таланти* (Mat 25:14-30): важливо правильно використовувати свої обдарування чи матеріальні блага.

21. *Die Witwe und der Richter / Про вдову та суддю* (Luk 18:1-8): не переставати молитись.

22. *Der unfruchtbare Feigenbaum / Про безплідне фігове дерево* (Luk 13:6-9): приносити хороші «плоди» (віру в Бога, добрі чесноти та вчинки).

23. *Die verlorene Drachme / Про загублену драхму* (Luk 15:8-10): ретельно розшукувати втрачене.

24. *Das große Abendessen / Про велику вечерю* (Luk 14:16-24): можливість «жити з Богом» не лише відкрита для всіх людей. Бог сам бажає, щоб це сталося. Однак з іншого боку він не змушує когось прийти, а запрошує, але, як видно, не усі відгукуються.

25. *Die Arbeiter im Weinberg / Про робітників у винограднику* (Mat 20:1-16): не заздрити іншим, а бути задоволеними тим, що маємо.

26. *Die Minen / Про міни* (Luk 19:11-27): правильно використовувати свої обдарування чи матеріальні блага.

27. *Die zehn Jungfrauen / Про десять дів* (Mat 25:1-13): зберігати духовну пильність, щоб не втратити можливості «жити з Богом».

28. *Das Hochzeitsfest für den Sohn des Königs / Про бенкет для сина царя* (Mat 22:1-14): 1) не нехтувати добрими вчинками та люб'язністю інших до нас; 2) не нехтувати можливістю «жити з Богом».

29. *Die bösen Weingärtner / Про злих виноградарів* (Mat 21:33-44; Mar 12:1-11; Luk 20:9-18): не заздрити іншим.

30. *Der Arbeiter auf dem Feld / Про робітника на полі* (Luk 17:7-10): не бути високої думки про себе, з готовністю прислуговувати іншим.

Модифікації біблійних парабол, тобто їхні ремінісценції, структурні репрезентанти в мові, відзначаються певними особливостями:

а) беруть участь у формуванні порівняльно-метафоричних семантичних моделей та присвячені темам соціальних та міжособистісних стосунків;

б) позначають різні реалії матеріального та духовного життя людини (предмети, особи, риси характеру людини, виходячи з її внутрішніх і зовнішніх якостей);

в) відзначаються символічним характером та вживаються в мові у складі фразеологізмів;

г) виявляють деактуалізацію ознаки, покладеної в основу внутрішньої форми, та слугують для вираження понять переважно високого ступеня абстракції.

Для встановлення значення текстових модифікацій біблійних парабол ми послуговувались такими словниками: «Geflügelte Worte. Das Zitatenschatz des deutschen Volkes» [18], «Geflügelte Bibelworte» [17], «Die deutschen Sprichwörter» [14], «Wörterbuch der deutschen Idiomatik» [13]:

1) *Wie in Abrahams Schoß (sitzen)* (Luk 16:22): жити безтурботно та захищено; почувати себе у безпеці; жити щасливо.

2) *Viele sind berufen, aber nur wenige auserwählt* (Mat 22:14): хоча багато вважають себе покликаними і вважають, що можуть виконувати певне завдання, лише небагато обираються для цього; іронічний натяк на невідповідність між претензіями та здібностями людини при виконанні якоїсь справи.

3) *Die ersten werden die Letzten sein* (Mat 20:16): послідовність або певний порядок певної послідовності переставляється у зворотному напрямку.

4) *Jemanden / Etwas an seinen Früchten erkennen* (Mat 7:16-18): судити людину по її вчинкам або оцінювати щось по результату. Вислів підкреслює важливість практики по відношенню до теорії. Учинки людини важливіші за її слова, результат важливіший за намір.

5) *Der Glaube kann Berge versetzen* (Mat 17:19-21): якщо у чомусь бути твердо переконаним, то це можна здійснити; можна надзвичайно багато чого досягнути, якщо вірити в успіх.

6) *Gott sei (jemandem) gnädig* (Luk 18:13): бажання, аби Бог не допустив комусь чогось поганого. Часто вислів виражає занепокоєння через можливу небезпеку, інколи використовується з іронією.

7) *Wes das Herz voll ist, des geht der Mund über* (Luk 6:45): із захопленням розповідати про пережите або про щось важливе.

8) *Hundertfältige Frucht hervorbringen* (Luk 8:8): приносити особливо щедрий врожай (прибуток); результат, який перевищує докладені зусилля.

9) *Ein Kind dieser Welt sein / Ein Mann von Welt sein* (Luk 16:8): не бути духовною людиною, бути «від цього світу» / людина, яка досягає свого, не зважаючи ні на кого.

10) *Werden (sein) wie die Kinder* (Mat 18:2-3): бути відкритою та доступною для інших людиною / вести себе по дитячому.

11) *Im Kleinen treu sein* (Mat 25:21; Luk 16:10-13; 19:17): при виконанні обов'язків бути сумлінним навіть у незначних справах. Вислів, підкреслює, що вірність Богові навіть у дрібницях є важливішою, ніж прагнення великого багатства.

12) *Eine große Kluft* (Luk 16:26): істотна різниця, різкий контраст. У мові позначає соціальну, політичну чи економічну нерівність, цілком різні культури чи світогляди.

13) *Salz der Erde sein* (Mat 5:13): відігравати важливу роль. У біблійному тексті підкреслюється очищувальна та консервуюча властивості солі, подібно послідовники Христа повинні боротись проти морального та духовного зіпсуття у світі.

14) *Sein Licht unter den Scheffel stellen* (Mat 5:15): зі скромності приховувати свої переваги, успіхи чи позитивні сторони.

15) *Ein (barmherziger) Samariter sein* (Luk 10:33-34): допомагати бідним та знедоленим людям, виявляти любов до ближнього на ділі.

16) *Öl in die Wunden gießen* (Luk 10:33-34): виявляти любов та співчуття до інших людей; пом'якшувати образу. Оливкове масло вважалося засобом для лікування ран.

17) *Eine (kostbare) Perle sein* (Mat 13:45-46): людина, яку цінують інші.

18) *Perlen vor die Säue werfen* (Mat 7:6): давати щось коштовне людям, які цього не заслуговують чи не цінують.

19) *Mit seinen Pfunden wuchern* (Luk 19:16): використовувати свої можливості чи здібності.

20) *Ein Pharisäer sein* (Luk 18:11): бути лицемірним, зарозумілим, зневажливо ставитись до інших. Може позначати також релігійну фанатичність.

21) *Auf Sand bauen* (Mat 7:26-27): покладатись на щось або когось, що або хто є надзвичайно ненадійним.

22) *Ein verlorenes Schaf* (Mat 18:12-14): людина, введена в оману. Вислів виражає не осуд, а підтримку чи співчуття.

23) *Die Schafe von den Böcken trennen* (Mat 25:32): розрізняти корисне і некорисне, потрібне та непотрібне, добре та погане, добрих та поганих людей.

24) *Nun hat die (arme) liebe Seele Ruh* (Luk 12:19): тепер хтось задоволений; тепер усі мають бути задоволені. Часто використовується з іронією через додавання прикметника «arm» у сполученні із «liebe Seele».

25) *Den Splitter im fremden Auge, aber den Balken im eigenen Auge nicht sehen* (Mat 7:3): критикувати когось іншого, а власних помилок не хотіти бачити.

26) *Wer suchet, der findet* (Mat 7:7-8): хто інтенсивно докладає зусиль, матиме успіх. Вислів спонукає до пошуку чогось втраченого; може використовуватись як похвала, коли загублене було знайдено, а також заохочення не припиняти пошуків. У Біблії використовується як заохочення до молитви та віри в її ефективність.

27) *Talent haben / besitzen / zeigen / beweisen* (Mat 25:15): бути обдарованим; мати особливі здібності чи схильності.

28) *Verlorener Sohn / verloren sein* (Luk 15:23-24): знаходитись на хибному шляху. Може позначати члена сім'ї, який збився з правильної дороги у житті, але згодом виправився і повернувся.

29) *Jungen Wein in alte Schläuche füllen / Neuer Wein in alten Schläuchen* (Mat 9:17): щось нове, але у старій формі. Молоде вино за біблійних часів наливали у нові бурдюки, щоб воно довше залишалось добрим. Для вина, яке ще бродило, міхи були лише тоді придатні, коли козяча шкіра, з якої вони були зшиті, була новою та еластичною. Вислів передбачає, що для сучасних заходів потрібні сучасні методи та засоби.

30) *Ein Wolf im Schafpelz* (Mat 7:15): людина, яка вдає ніби є мирною, натомість може становити загрозу, чи має приховані ворожі наміри. У первинному контексті стосується фальшивих пророків, яких можна розпізнати по результатам їхніх учинків, а не лише по гарним словам.

На основі проведеного дослідження було встановлено, що біблійні параболи у німецькій мові представляють поняття духовного світу за допомогою образів. Під «образом» у вузькому значенні слова розуміють конкретне уявлення, яке може бути відображенням реально існуючих чи уявних об'єктів на основі попереднього досвіду. У широкому значенні, «образ» – це узагальнене відображення об'єктивної дійсності, тобто поняття [5, с. 88]. Мовні образи, які моделюються через параболізми, – це сукупність слів (часто метафор), використаних для позначення тих чи інших аспектів матеріального та духовного життя людини, наприклад:

I) представлення Бога як:

а) батька («Vater») у «Притчі про блудного сина» (Luk 15:11-32);

б) пана («Herr») у «Притчі про робітників у винограднику» (Mat 20:1-12);

в) друга («Freund») у «Притчі про двох друзів» (Luk 11:5-8);

г) пастуха («Hirte») у «Притчі про загублену вівцю» (Luk 15:4-7; Mat 18:12-14);

д) як судді («Richter») у «Притчі про немилосердного раба» (Mat 18:1-8, 23-35);

е) господаря («Hausherr», «König») в «Притчі про велику вечерю» (Luk 14:16-24; Mat 22:1-14);

II) зображення Сина Божого Ісуса Христа як:

а) як «доброго пастуха» («guter Hirt»), який шукає загублених (Luk 15);

б) як сіяча («Sämann»), який збирає різну кількість урожаю (Mat 4:3-9);

в) як «любного сина» («geliebter Sohn»), посланого батьком у виноградник, якого вбивають (Mar 12:1-12);

г) як нареченого («Bräutigam»), який прибуває на весілля (Mat 25:1-13);

д) «Сина Людського у славі» («Menschensohn in Herrlichkeit»), який розділює людей на «овець» («Schafe») і «козлів» («Böcke») (Mat 25:31-46);

III) зображення приходу Царства Небесного («Königreich der Himmel») як:

а) есхатологічної події («часу Божого суду над людьми») (Mat 25:1-13, 31-46);

б) динамічного процесу у контрасті успіху та невдачі (Mar 4:3-9), чогось маленького та великого (Mar 4:30) для зображення дій Бога (Mar 4:26-29);

в) як кризового моменту, коли долається людська байдужість (Luk 14:16-24, Mat 21:28-32, Mat 22:1-14) чи агресивність (Mar 12:1-12);

г) як приводу для радості (Mat 13:45);

д) як інтенсивного часу очікування (Mat 13:28, Mar 13:33-37) та правильного використання обмеженого часу (Mat 25:14-30, Luk 19:12-17), особливо для навернення до Бога (Luk 13:6-9, 24-30);

IV) ілюстрування, як люди повинні жити і як вони живуть насправді:

а) що таке справжня любов до ближнього (Luk 10:30-37);

б) що таке справжня любов до Бога (Luk 18:9-14);

в) які існують соціальні обов'язки щодо бідних (Luk 16:19-31);

г) що таке розсудливе (Luk 16:1-8), а також немудре (Luk 12:16-21) ставлення до грошей;

д) що таке справжня та фальшива скромність (Luk 14:7-11);

е) що означає бути справжнім послідовником (Luk 14:28-32, Luk 17:7-10).

Можна зробити висновок, що текст німецькомовних біблійних парабол є зв'язним текстом: у ньому зафіксовано лексичні елементи, пов'язані один з одним, у той час як у іншому незалежному джерелі мовних фактів, яке використовується в нашому дослідженні, – лексикографічних джерелах – відображено дані, отримані в процесі лінгвістичної обробки мовленнєвого матеріалу (лексичні одиниці зазвичай представлено в словниках списком з поясненням чи іншими лінгвістичними позначеннями). Ці два джерела лінгвістичних фактів співвідносяться між собою як норма (словники) та вживання (тексти), тобто як відношення всього лексично стійкого, що зустрічається в сукупності текстів, до лексичних особливостей, що характеризує кожен конкретний текст. Словники – це, посуті, виділення з текстів найбільш регулярних лексичних фактів, впорядкованих залежно від призначення словника [6, с. 8-9]. На нашу думку, дослідження духовних понять через лексико-тематичне групування та семантичний аналіз слів, які входять до складу параболізмів, доводить можливість моделювання образних полів лексичними складовими біблійної картини світу в німецькій мові. У цьому вбачаємо перспективу подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1979. – 423 с.
2. Безугла Л. Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі : монографія / Л. Р. Безугла. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 332 с.
3. Звегинцев В. А. Язык и лингвистическая теория / В. А. Звегинцев. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 248 с.
4. Кияк Т. Р. Мотивированность лексических единиц (качественные и количественные характеристики) : дисс. докт. филол. наук : 10.02.19 / Т. Р. Кияк. – Черновцы, 1987. – 442 с.
5. Левицкий В. В. Семасиология: монография для молодых исследователей / В. В. Левицкий. – Изд. 2, испр. и дополн. – Винница : Нова Книга, 2012. – 680 с.
6. Плотников Б. А. Дистрибутивно-статистический анализ лексических значений / Б. А. Плотников. – Мн. : Выш. школа, 1979. – 136 с.
7. Сулейменова Э. Д. Понятие смысла в современной лингвистике / Э. Д. Сулейменова. – Алма-Ата : Мектеп, 1989. – 160 с.
8. Archäologisches Lexikon zur Bibel / Hgg. A. Negev. – Kunstverlag Edition Praeger GmbH & Co. KG. – München, Wien, Zürich, 1972. – 344 S.
9. Bibeltheologisches Wörterbuch / Hgg. J. Bauer. – Styria Verlag. – Graz, Wien, Köln, 1994. – 621 S.
10. Biblisches Wörterbuch / Hgg. H. Haag. – Herder Verlag. – Freiburg, 2003. – 448 S.
11. Das grosse Bibellexikon / Hgg. H. Burkhardt u.a. – R. Brockhaus Verlag & Brunnen Verlag. – Wuppertal, Giessen, 2004. – 1740 S.
12. Duden. Das Herkunftswörterbuch / Hgg. Dudenredaktion. – 4, neu bearb. Auflage // Bibliographisches Institut & F. A. Brockhaus AG, Mannheim, 2007. – 960 S.
13. Duden. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik / bearb. von W. Scholze-Schubrecht und W. Worsch. – Berlin : Dudenverlag, 2008. – 959 S.
14. Die deutschen Sprichwörter / Simrock K. – Stuttgart : Philipp Reclam, 1995. – 630 S.
15. Einsichten über die Heilige Schrift : in 2 Bnd. / Wachturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Deutscher Zweig, e.V. – Selters / Taunus, 1990. – Bd.1 /A-J/. – 1437 S., Bd. 2 /K-Z/. – 1439 S.
16. Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament / Hgg. H. Balz u. G. Schneider. – 3. Aufl. – Kohlhammer Verlag. – Stuttgart, 2011. – 1242 S.
17. Geflügelte Bibelworte / Krauss H. – München : Verlag C.H. Beck, 1993. – 276 S.
18. Geflügelte Worte. Das Zitatenschatz des deutschen Volkes / Büchman G. – Berlin : Haude. Spehersch Verlagbuchhandlung, 1898. – 19. Auflage. – 771 S.
19. Handbuch zum Alten Testament. Biblisches Reallexikon / Hgg. K. Gallig. – Mohr Verlag (2. Aufl.). – Tübingen 1977. – 388 S.
20. Herders neues Bibellexikon / Hgg. F. Kogler. – Herder Verlag. – Freiburg, 2008. – 864 S.
21. Kleines Stuttgarter Bibel-Lexikon / Hgg. Obermayer H., Speidel K., Vogt K. – Stuttgart : Katholisches Bibelwerk, 1999. – 325 S.
22. Praktisches Bibellexikon (unter Mitarbeit katholischer und evangelischer Theologen) / hgg. A. Grabner-Haider. – Herder Verlag. – Freiburg, Basel, Wien, 1977. – 1275 S.
23. Reclams Bibellexikon / Hgg. Koch K., Eckart O., Roloff J. – Stuttgart : Philipp Reclam, 2004. – 620 S.
24. Sozialgeschichtliches Wörterbuch zur Bibel / Hgg. F. Crüsemann u.a. – Gütersloher Verlagshaus. – Gütersloh 2009. – 775 S.
25. Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament / Hgg. L. Coenan u. K. Haacker. – SCM R. Brockhaus, Witten (2. Sonderauflage). – Nördlingen 2010. – 2128 S.
26. Wörterbuch biblischer Bilder und Symbole / Hgg. M. Lurker. – 3. Aufl. – Kösel-Verlag GmbH & Co. – München, 1973. – 506 S.
27. Wörterbuch zur Bibel / Hgg. Werner H. Schmidt, Gerhard Dellling. – Zürich : Theologischer Verlag, 1971. – 694 S.
28. Wörterbuch zur biblischen Botschaft / Hgg. X. Léon-Dufour. – Herder Verlag. – Freiburg, Basel, Wien 1967. – 827 S.

© Заполовський М. В., 2014

Дата надходження статті до редколегії 08.01.2014 р.

ЗАПОЛОВСЬКИЙ Микола Володимирович – аспірант кафедри германського, загального та порівняльного мовознавства, асистент кафедри теорії та практики перекладу факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці.

Коло наукових інтересів: семантичні, синтагматичні та парадигматичні властивості слова, словосполучення, речення і тексту в німецькій мові.